

مالیات مستقیم و غیر مستقیم در ایران

مالیات مبلغی است که به موجب قانون و برای تأمین مخارج عمومی به طور بلاعوض از سوی اشخاص حقیقی و حقوقی به دولت پرداخت می‌شود؛

مالیات مبلغی است که به موجب قانون و برای تأمین مخارج عمومی به طور بلاعوض از سوی اشخاص حقیقی و حقوقی به دولت پرداخت می‌شود؛ در واقع دولت مالیات را از دارایی و درآمد اشخاص برداشت می‌کند و هیچ تعهدی نسبت به پرداخت کننده نخواهد داشت. مالیات از مهم ترین منابع درآمد دولت ها در سرتاسر جهان است.

به گزارش لاگو؛ تابناک؛ انواع مالیات در ایران به دو دسته زیر تقسیم می‌شوند:

الف) مالیات های مستقیم

ب) مالیات های غیرمستقیم

در تعریف این دو دسته از مالیات ها اختلافاتی وجود دارد با این وجود شایع ترین تعریف این است که در صورتی که مؤدی مالیاتی و پرداخت کننده مالیات یک نفر باشند آن مالیات مستقیم محسوب می‌شود وگرنه مالیات غیرمستقیم خواهد بود (به شخصی که مسئول پرداخت مالیات است، مؤدی مالیاتی گفته می‌شود). برای اینکه بحث روشن تر شود، به بررسی هر دسته از این مالیات ها و مصادیق آنها می‌پردازیم.

انواع مالیات های مستقیم

مالیات های مستقیم خود به دو دسته ی مالیات بر دارایی و مالیات بر درآمد تقسیم می‌شوند که به شرح زیر هستند:

۱. مالیات بر دارایی

اساس و مبنای مالیات بر دارایی، ثروت مؤدی (مسئول پرداخت مالیات) است. مهم ترین نوع مالیات بر دارایی که حتما شما هم نام آن را شنیده اید، مالیات بر ارث است. مالیات بر ارث مالیاتی است که از اموال و دارایی های شخص که پس از فوت وی باقی می‌ماند، دریافت می‌شود. در زمانی که اموال شخص متوفی قرار است به وراث او منتقل شود، دولت از دارایی و ثروت درحال انتقال مالیات می‌گیرد. میزان مالیات بر ارث مطابق با ماده ۱۷ قانون مالیات های مستقیم تعیین می‌شود که نسبت به اموال مختلف، متفاوت است. به عنوان مثال نرخ مالیات بر ارث برای انواع وسایل نقلیه و موتوری ۲ درصد از قیمت وسیله نقلیه است (قیمت اموال را سازمان امور مالیاتی کشور اعلام می‌کند).

۲. مالیات بر درآمد

در این نوع از مالیات، درآمد افراد و شرکت ها (و نه ثروت آنها) مبنای مالیات است. شاید بتوان گفت که مالیات بر درآمد اشخاص مهم ترین نوع مالیات است. مالیات بر درآمد ممکن است به دو شیوه ی متفاوت اخذ شود؛ به عنوان مثال ممکن است که مالیات هر کدام از انواع درآمدها جداگانه دریافت شود (مثلاً مالیات بر حقوق و مالیات بر درآمد املاک) یا اینکه مالیات از مجموع درآمدهای شخص دریافت شود. در این صورت دیگر مهم نیست که منابع درآمد شخص چه هستند، از کل درآمد او به یک شیوه مالیات اخذ می‌شود. در این حالت صرفاً درآمد یک ساله و شخص مالیات دهنده (مؤدی) مهم است که از کل مبلغ به نرخ یکسان مالیات دریافت می‌شود. اما در روش اول، ممکن است که نرخ مالیات و شرایط مالیاتی متفاوتی بر هر دسته از منابع مالیات فرد حاکم باشد.

در قوانین مالیاتی ایران به ZWNJ نوعی از ترکیب هر دو روش فوق استفاده شده است. با این وجود عمدتاً (و برای اشخاصی که یک منبع درآمد دارند) مالیات به ZWNJ؛ شیوه ZWNJ؛ نخست اخذ می ZWNJ؛ شود. به این ترتیب ما هم در اینجا مالیات منابع مختلف درآمد را به ZWNJ؛ طور مختصر بررسی می ZWNJ؛ کنیم.

مالیات بر درآمد کشاورزی

یکی از انواع مالیات بر درآمد، مالیات بر درآمد کشاورزی است. در حال ZWNJ؛ حاضر هرگونه درآمد ناشی از فعالیت ZWNJ؛ های کشاورزی اعم از دامپروری، دامداری، پرورش ماهی، پرورش زنبور عسل، صیادی، ماهیگیری و مواردی از این دست، از پرداخت مالیات معاف است.

مالیات بر درآمد حقوق

هر گاه یک شخص حقیقی برای شخص دیگری کار کند (حقیقی یا حقوقی) و در مقابل کاری که انجام می ZWNJ؛ دهد حقوق و درآمد دریافت کند، مشمول مالیات بر درآمد حقوق می ZWNJ؛ گردد. این نوع از مالیات در واقع قسمت مهمی از درآمدهای دولت را تشکیل می ZWNJ؛ دهد. پرداخت این نوع از مالیات بر ZWNJ؛ عهده ZWNJ؛ ی کارفرمایان و به هزینه ZWNJ؛ ی حقوق ZWNJ؛ بگیران است. در واقع کارفرمایان که میزان حقوق دریافتی کارکنان خود را می ZWNJ؛ دانند، قبل از اینکه حقوق شخص را پرداخت کنند، مالیات او را کسر می ZWNJ؛ کنند و به ZWNJ؛ حساب دولت &ndash؛ خزانه- واریز می ZWNJ؛ نمایند.

مطابق قوانین کنونی مالیاتی، هر سال مبلغی در بودجه ZWNJ؛ ی سالانه ZWNJ؛ ی کشور تعیین می ZWNJ؛ شود. این مبلغ و کمتر از آن، از پرداخت مالیات معاف هستند. از مازاد بر این مبلغ و تا هفت برابر آن، ده درصد مالیات کسر می ZWNJ؛ شود. نسبت به مازاد این مبلغ هم ۲۰ درصد به ZWNJ؛ عنوان مالیات به دولت پرداخت می ZWNJ؛ گردد.

مالیات بر درآمد مشاغل

منظور از درآمد مشاغل، درآمدی است که شخص حقیقی با اشتغال به مشاغل تجاری، خدماتی و پزشکی کسب می ZWNJ؛ کند. در اینجا درآمدی که مبنای محاسبه ZWNJ؛ ی مالیات قرار می ZWNJ؛ گیرد عبارت است از: کل فروش کالا و خدمات پس از کسر هزینه ZWNJ؛ ها. نحوه ZWNJ؛ ی تشخیص این نوع مالیات براساس خوداظهاری و بیان داوطلبانه ZWNJ؛ ی مؤدی است. در واقع مبنای درآمد این افراد همان اظهارنامه ZWNJ؛ ی است که باید پر کنند و تا قبل از تیرماه سال بعد به اداره ZWNJ؛ ی امور مالیاتی محل کار خود تسلیم نمایند. اگر با استفاده از اسناد و مدارک روشن شود که شخص میزان درآمد خود را صادقانه اعلام نکرده است، اداره ZWNJ؛ ی امور مالیاتی باید درآمدها و میزان مالیات آنها را مشخص کند. در صورتی که شخص از پر کردن و ارسال اظهارنامه خودداری کند، سازمان امور مالیاتی خود اقدام به تهیه ZWNJ؛ ی اظهارنامه مالیاتی می ZWNJ؛ کند و با برآورد درآمد شخص، میزان مالیات او را مشخص می ZWNJ؛ کند. چنین شخصی ممکن است جریمه نیز بشود.

مالیات بر درآمد اتفاقی

منظور از درآمدهای اتفاقی، درآمدهایی مانند جایزه و معاملات بلاعوض (مثل بخشش و هبه ZWNJ؛ ی زمینی به دیگری) است که همان ZWNJ؛ طور که از نام ZWNJ؛ شان پیداست معمولاً مستمر و تکرارشونده نیستند و به ZWNJ؛ صورت اتفاقی حاصل می ZWNJ؛ گردند. تمام درآمدهای حاصله از این راه نیز مشمول مالیات می ZWNJ؛ گردند که میزان مالیات و نحوه ZWNJ؛ ی پرداخت آن، بسته به نوع درآمد حاصله، می ZWNJ؛ تواند متفاوت باشد.

مالیات بر درآمد املاک

در اینجا منظور از مالیات بر درآمد املاک، درآمد ناشی از اجاره ZWNJ؛ ی املاک است. مطابق قانون، درآمد املاکی که به اجاره واگذار می ZWNJ؛ گردند، پس از کسر ۲۵ درصد از مبلغ کل اجاره به ZWNJ؛ عنوان هزینه ZWNJ؛ ها و استهلاکات مشمول پرداخت مالیات خواهند شد. در این مورد باید توجه داشت که اگر شخص حقیقی هیچگونه درآمدی به ZWNJ؛ جز درآمد املاک (دریافت اجاره) نداشته باشد، تا میزان مبلغی که دولت در مالیات بر درآمد حقوق، از مالیات

معاف می‌شود؛ و در اینجا هم معاف خواهد بود و بقیه درآمد مطابق قانون مشمول مالیات بر درآمد املاک می‌شود.

علاوه بر اجاره، نقل و انتقال املاک هم مشمول مالیات است.

مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی

مطابق قانون از جمع درآمد شرکت‌های تجاری مالیات اخذ می‌شود. همچنین در مورد دیگر از اشخاص حقوقی (به جز شرکت‌های تجاری همچون مؤسسات) نیز در خصوص فعالیت‌های انتفاعی مالیات گرفته می‌شود (منظور از فعالیت‌های انتفاعی آن دسته از فعالیت‌هایی است که به هدف کسب سود انجام می‌شوند).

انواع مالیات‌های غیرمستقیم

مهم‌ترین انواع مالیات‌های غیرمستقیم که در کشور ما اجرا و اعمال می‌شوند، عبارتند از: حقوق و عوارض گمرکی، مالیات بر مصرف و مالیات بر ارزش افزوده.

۱. حقوق و عوارض گمرکی

یکی از انواع مالیات‌های غیرمستقیم، حقوق و عوارض گمرکی است. حقوق و عوارض گمرکی در واقع مالیات هر کشور بر صادرات و واردات کالاهای مختلف است که با نام تعرفه‌های گمرکی نیز شناخته می‌شود. این نوع از مالیات‌ها اصولاً تابع سیاست‌های کلان بازرگانی و شرایط اقتصادی کشورها هستند و به‌جز اینکه یکی از راه‌های درآمدزایی دولت‌ها هستند، معمولاً برای حمایت از صنایع داخلی نیز به کار گرفته می‌شوند. این دسته از مالیات‌ها ممکن است براساس قیمت و ارزش کالاها یا براساس ویژگی‌ها و مشخصات آنها (مانند حجم، وزن و ...) تعیین و دریافت شوند.

۲. مالیات بر مصرف

مالیات بر مصرف مالیاتی است که مصرف‌کنندگان کالاهای خاص در زمان خرید آن کالا (به‌همراه قیمت کالا) پرداخت می‌کنند. به این ترتیب هر کس که میزان بیشتری از آن کالا مصرف کند، در نهایت مالیات بیشتری نیز پرداخت می‌کند. گرچه این نوع مالیات نهایتاً به وسیله مصرف‌کننده نهایی پرداخت می‌شود، اما وظیفه قانونی پرداخت آن به دولت به‌عهد و تولیدکنندگان و فروشندگان است. مالیات بر مصرف، انواع بسیار زیادی دارد که بارزترین نمونه آن در ایران، مالیات بر مشروبات غیرالکلی ماشینی و مالیات بر دخانیات است.

۳. مالیات بر ارزش افزوده

منظور از مالیات بر ارزش افزوده، تفاوت بین کالا و خدمات عرضه‌شده با ارزش کالا و خدمات خریداری‌شده در دوره‌ای مشخص است. مالیات بر ارزش افزوده، عرضه‌کالاها و خدمات و همچنین صادرات و واردات آنها را شامل می‌شود. مالیات بر ارزش افزوده چند مرحله‌ای است و در مراحل مختلف (تولید، واردات و توزیع) از هر فعال اقتصادی به فعال اقتصادی دیگر انتقال پیدا می‌کند، اما در نهایت هزینه آن از مصرف‌کننده نهایی دریافت می‌شود.

در پایان، ذکر این نکته ضروری است که قصد این مقاله، صرفاً ارائه‌ی تصویری کلی از مالیات‌های موجود در ایران بوده است؛ قطعاً در مورد هر کدام از مالیات‌های مطرح‌شده، جزئیات و قوانین و مقررات گسترده‌ای وجود دارد که در حوصله این مقاله نمی‌گنجد.